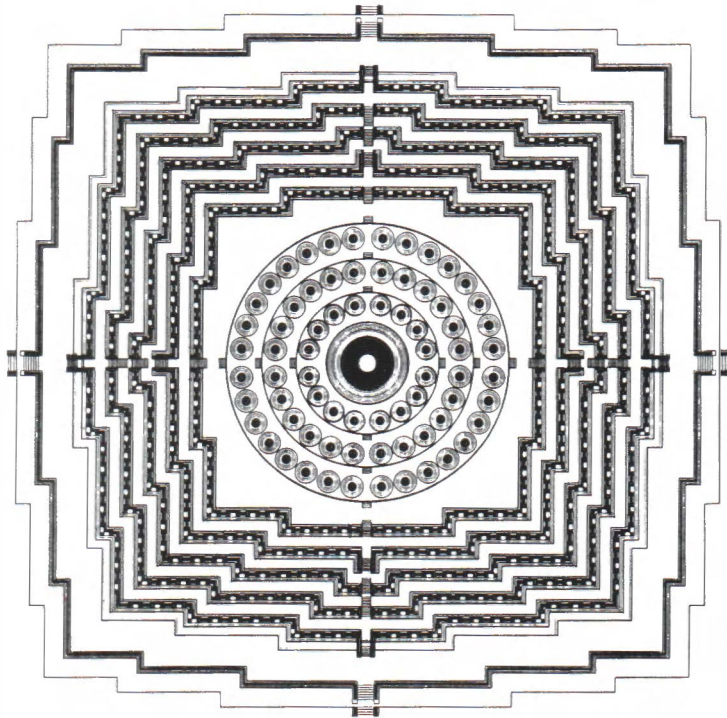

Karel Werner

Náboženské tradice Asie

Od Indie po Japonsko

MASARYKOVA UNIVERZITA
BRNO

Karel Werner

Náboženské tradice Asie

Od Indie po Japonsko

S přihlédnutím k Přednímu východu

**MASARYKOVA UNIVERZITA
BRNO 2002**

**Kniha byla vydána s laskavou podporou Open Society Fund
(Higher Education Support Program, grant č. HC11/96/2).**

Odborná recenze:

PhDr. Jan Filipický, CSc. (jižní a jihovýchodní Asie)

PhDr. Lygžima Chaloupková (Mongolsko)

doc. PhDr. Josef Kolmaš, DrSc. (Bhútán, Tibet)

PhDr. Vladimír Liščák, CSc. (Čína, Korea)

Mgr. Dita Nymburská (Japonsko)

PhDr. Dušan Zbavitel, DrSc. (Indie)

Kresba na obálce:

**Borobudur, Jáva. Půdorys buddhistického chrámu v podobě maṇḍaly
(archív autora).**

Obsah

Seznam zkratek	14
Úvodem	15
O povaze asijských náboženských tradic • Poznámka k přepisu a výslovnosti cizích slov	

Část I: Náboženské systémy Indie

1. Hinduismus	27
1.1. Obecné aspekty	27
Co je hinduismus?	
1.2. Rané a formativní etapy hinduismu	31
Harappské období • Védské náboženství • Bráhmanismus • Eschatologie védismu a bráhmanismu • Období duchovní obrody	
1.3. „Zrození“ a základní rysy hinduismu	49
Bráhmanská syntéza • Základní prvky světového názoru hinduismu	
1.4. Růst středověkého hinduismu	60
Filozofické školy • Vývoj sektářství • Brahma • Višnu • Šiva • Déví (bohyně) • Tantrismus • Formy <i>bhakti</i> a její šíření • Kněžský pokus o teologický systém	
1.5. Živé aspekty hinduismu	81
Bůh, bohové a „všudypřítomnost“ božství • Rituály, chrámy, náboženské festivity a poutě • Kněžstvo, <i>guruové</i> , <i>ásramy</i> , „svatí“ muži a mnichové	
1.6. Reformní a nová hnutí	90
Vliv Evropy • Ram Mohan Roy a Bráhma-samádž • Dayananda a Árja- samádž • Ramakrishnova mise • Teozofická společnost • Mohandas Karamchand Gandhi • Ramana Maharši • Šivananda • Aurobindo Ghose • Radhakrishnan • Hinduistický nacionalismus	
1.7. Hinduismus v zámoří	99
Vystěhovalecké komunity • Šíření jógy a duchovní filozofie hinduismu na Západ	

2. Buddhismus	105
2.1. Dobové pozadí a počátky buddhismu	105
2.1.1. Myšlenkové proudění v době vzniku buddhismu	105
Vyrcholení bráhmanismu • Asketická hnutí • Jógické školy a filozofické proudy	
2.1.2. Počátky buddhismu	109
Mládí budoucího Buddha • Odchod do bezdomoví a osvícení • Povaha osvícení • Učitelská činnost Buddhova	
2.2. Základní nauky buddhismu	118
2.2.1. Je buddhismus filozofií?	118
2.2.2. Buddhistický svět a jeho obyvatelé	118
Základní prvky empirického bytí • Struktura světa a kategorie bytostí	
2.2.3. Lidská osobnost	125
Osobnost a saňšárový proces • Pátero složek jevové osobnosti • Motivace osobnosti a její empirické charakteristiky	
2.2.4. Podmíněné vznikání	130
Inherentní zákonitost dění • Řetěz podmíněného vznikání	
2.2.5. Osvobození	131
Čtyři vznešené pravdy • Vznešená osmidílná stezka • Pojem konečného cíle	
2.2.6. Hierarchie bytostí v raném buddhismu	139
Kritérium pro kategorizaci bytostí • Kategorie bytostí	
2.2.7. Buddhismus jako náboženské hnutí	142
Trojí obec a trojí útočiště • Lidový buddhismus	
2.3. Ustavení kánonu a vznik sektářství	148
Pálijský kánon • Vznik sektářství • Nástin dalšího hínajánového sektářského a naukového vývoje	
2.4. Mahájána	163
2.4.1. Přejídné údobí	163
Počátky spekulativního vývoje nauky • Zárodky mahájánového učení v raném buddhismu	
2.4.2. Počátky mahájánového buddhismu	166
Vliv laického žívu • Úpadek ideálu arahatství • Zaměření na bódhisattvovský ideál • Vznik lidového kultu <i>bódhisattvů</i>	

2.4.3. Cesta <i>bódhisattvy</i>	172
Cíl a motivace bódhisattvovské cesty • Předpoklady k nastoupení bódhisattvovské cesty	
2.4.4. Dráha (<i>čarjā</i>) bódhisattvovského školení	176
Nástin potřebných schopností • Systémy dokonalostí • Deset úrovní bódhisattvovského školení • „Permanentní“ bódhisattvovství	
2.4.5. Buddhologie	182
Buddhovská „pole“ • Buddhistická „trojice“ (<i>trikája</i>) • Kult <i>dhjáni buddhů</i> a <i>bódhisattvů</i>	
2.4.6. Filozofické školy	186
Súnjaváda čili Škola prázdnoty • Madhjamaka: Nágárdžuna a návrat k střední cestě • Vidžňánaváda čili Škola vědomí	
2.5. Vadžrajána	192
2.5.1. Přejchod k tantrismu	192
Rituální prvky tantrické praxe • Globalita tantrického přístupu • Vadžrajánový symbolismus	
2.5.2. Vadžrajánová cesta k osvobození	195
Prvky tantrické praxe • Stupně tantrické praxe • Maṇḍala pěti <i>dhjáni buddhů</i> • Původ tantrického buddhismu a problém jeho zhodnocení • Lidový kult bohů a bohyň v pozdní fázi indického buddhismu	
2.6. Buddhismus a západní svět	203
Starověk a raný středověk • Studium a šíření buddhismu v novověku	
3. Ostatní indická náboženství	207
3.1. Džinismus	207
Pozadí a počátky • Základní nauky • Stupně a druhy poznání • Cesta k osvobození • Stupně duchovního pokroku na cestě k osvobození • Sektářské rozkoly a kodifikace kánonu • Laický aspekt • Džinismus v historické perspektivě	
3.2. Islám a jeho zakotvení v Indii	222
Původ a pozadí islámu • Islám jako nábožensko-politický systém • Sektářství a vznik súfismu • Příchod islámu do Indie a jeho zakotvení • Povaha islámu v Indii a súfismus • Dín-i Iláhi (božská víra) • Stručný pohled na bahá'ismus	
3.3. Sikhismus	242
Nábožensko-historické pozadí • Kabír • Nának a zrození sikhské obce • Konsolidace obce • Vznik bojového bratrstva • Sikhský stát a jeho zánik • Další cesta • Nauky a náboženská praxe • Sektářství • Sídla autority • Závěrečné poznámky	

3.4. Menšinová náboženství v Indii	262
3.4.1. Zoroastrismus a pársové	262
Původ a stáří • Protoiránské pozadí • Zarathuštra a jeho reforma • Základní nauky • Prameny • Rozpracování nauky a dualismus • Znovuoživení monismu a monoteismu (zurvánismus) • Osobnost, eschatologie a nauka o vzříšení • Další osudy • Indická diaspora: pársové • Současný zoroastrismus • Poznámka o mithraismu	
3.4.2. Křesťanství	286
Tradice sv. Tomáše apoštola • Křesťanství a indická náboženská scéna	

Část II: Náboženské cesty Číny a Koreje

1. Náboženské a naukové směry v Číně	293
1.1. Počátky a výhledy	293
Nejstarší náboženské představy • Základní rysy čínského myšlení	
1.2. Daoismus	299
Základní úvahy	
1.2.1. Filozofická tradice	300
Laozi (Lao-c') • Liezi (Lie-c') • Zhuangzi (Čuang-c')	
1.2.2. Další osudy daoismu	305
Populární trendy • Teologický a „církevní“ daoismus • Životnost daoismu	
1.3. Konfucianismus	311
Charakter hnutí a historický kontext • Kongfuzi (Kchung-fu-c') • Mengzi (Meng-c', Mencius) • Xunzi (Sün-c') • Konfucianismus za dynastie Han • Vývoj k neo-konfucianismu	
1.4. Buddhismus	323
1.4.1. Počátky a šíření	323
Na hedvábné cestě • Zakotvení buddhismu v Číně	
1.4.2. Školy a směry čínského buddhismu	328
Škola čisté země – Jintu (Ťing-tchu) • Škola tří pojednání (San-lun) • Škola meditační – Chan (Čchan) • Škola Tiantai (Tchien-tchai) • „Věcnová“ škola Huaren (Chua-jen) • Škola vědomí Weishi (Wei-š', skt. Vidžňánaváda) • Škola kázně (Lü) • Tantrická škola Mizung (Mi-cung) • Buddhismus jako populární hnutí	
2. Korejská křížovatka	343
2.1. Historické pozadí	343

2.2. Náboženský vývoj	346
2.2.1. Šamanismus a „korejské náboženství“	346
2.2.2. Daoismus	349
2.2.3. Buddhismus	350
Počátky a růst v době „tří království“ • Kulminace v období Koryŏ a „ústup ze slávy“ • Obecná charakteristika korejského buddhismu • Oživení sekt • Wŏn-bulgyo („buddhismus kráhu“)	
2.2.4. Konfucianismus	360
2.2.5. Křesťanství a „nová náboženství“	362
Příchod křesťanství • Církev sjednocení • Čchŏndogyo („náboženství nebeské cesty“) • Počchŏngyo („univerzální náboženství“) • Tan'gungyo (Náboženství „santálového krále“)	

Část III: Náboženský vývoj Japonska

1. Šintoismus a jeho národnostní a historický rámeček	369
1.1. Počátky a formování	369
Předhistorie a první známky náboženství • Cesta k císařskému kultu • „Vznik“ šintoismu, šamanismus a kult císaře	
1.2. Šintoismus jako tradice a náboženství	375
1.2.1. Charakter šintoismu a jeho literatura	375
Potiže s pojmenováním • Tajemné <i>kami</i> • Šintoismus jako filozofie života • Písemné prameny šintoismu	
1.2.2. Náboženská dimenze šintoismu	380
Mytologie • Panteon a jeho povaha • Kult • Etická a duchovní dimenze	
1.2.3. Metamorfózy šintoismu	392
Hlavní etapy • Tři druhy šintoismu • Sekty šintoismu • Je šintoismus náboženstvím? • Šintoismus a současnost	
2. Buddhismus	403
2.1. Buddhismus jako politický nástroj	403
Zakotvení buddhismu v Japonsku • Zvláštní ráz japonského buddhismu	
2.2. Doba rozmachu buddhismu a růstu sektářství	407
2.2.1. Období Nara (710-794)	407
„Státní“ buddhismus • Risšú, Ricu (Škola kázně) • Kegon („Věncová“ škola)	

2.2.2. Období Heian (794-1184)	411
Buddhismus „klášterních“ císařů • Lidový amidismus • Škola Tendai • Tantrická škola Šingon • Hnutí putujících asketů a poustevníků • Džódo (Škola čisté země) • Džódo šinšú („Pravá“ škola čisté země)	
2.2.3. Období Kamakura (1185-1333)	420
Samurajská vláda „ze stanu“ • Škola zenová • Lotosová škola (Hokke)	
2.3. Ústup ze slávy a konsolidace	428
Ženatí kněží a válčící kláštery • Příchod křesťanství • „Dřímající“ buddhismus • „Probuzení“ z dřimoty a nové výhledy • Buddhismus širokých vrstev	
3. Zvláštnosti japonského synkretismu	437
3.1. Stopy daoismu v šintoismu a buddhismu	437
3.2. Konfucianismus	439
První konfuciánská ústava • Válečná kultura samuraje • Bludné cesty samurajského neokonfucianismu	
3.3. Buddhisticko-šintoistický synkretismus	443
Obecné trendy • Ryóbu šintó (Škola „paralelní cesty bohů“) • Ičidžicu šintó (Škola „jedné pravdy“) • Yui-icu šintó („Jedinečná“ cesta bohů)	
3.4. „Nová náboženství“	448
Charakter nových náboženství • Tenri-yjó (Náboženství božské moudrosti) • Ómoto-yjó (Náboženství „velké základní nauky“) • Seičó-no-ie (Hnutí pro šíření duchovních pravd) • Náboženská exploze po roku 1945	

Část IV: Náboženská scéna jihovýchodní Asie

1. Jedinečnost Lanky	455
„Nežli přišel Buddha“ • Dvojí tradice Buddhových návštěv • Zakotvení buddhismu • Svěření pálijského kánonu písmu a příchod mahájánových nauk • Théravádová renezanca a politický úpadek • Ekleziastické problémy buddhismu v Kandy • Stopy mahájánové a vadžrajánové praxe • Ostrovní hinduismus a jeho vliv na buddhismus • „Osíření“ a obnova se západní pomocí	
2. Buddhisticko-hinduistická impéria Zadní Indie	483
2.1. Posvátné hory a „božští“ králové	483
Obecné pozadí	

2.2. Barmské experimenty	488
Tři buddhistická království a první sjednocení Barmy • Legenda o Buddhových vlasech a návštěvách • Válčící králové a řevniví mniši • Krize za britské vlády a stav po osamostatnění • Duchovní obroda	
2.3. Buddhistická království Thajska	503
Obchod a dveře k osvícení • Od taiských komunit k thajským královstvím • Kráčejší Buddha a vize duchovního vesmíru • Buddhistické impérium s bráhmanským základem • Cesta k modernosti	
2.4. Metamorfózy kambodžského náboženství	521
Náboženstvím k státnosti • První sakrální monarchie • Pozemský obraz kosmu • Angkor Wat („městský chrám“) a Bayon s tvářemi Pána světa • Úpadek a cesta do propasti • Nultý rok a cesta z propasti	
2.5. Vietnamská šachovnice	539
Legendární a historické počátky • Čampa a indočínské setkání • Sjednocování a dělení Vietnamu • „Pod ochranou Guanyin (Kuan-jin)“	
3. Bráhmánismus a buddhismus ostrovních království ...	553
3.1. Šrí Vidžaja – „Země vítězství“	553
Ztracený most • Monzun a civilizace • Na vrcholu slávy a sestup	
3.2. Javánské enigma	560
3.2.1. Před vstupem na práh tajemna	560
Od <i>kratonu</i> ke království • Budování dynastií a prvních chrámů	
3.2.2. Kamenné mysterium	562
Borobudur jako poselství mnoha úrovní • Borobudur jako obří návod k meditaci • Borobudur a Vadžrajána • Borobudur a <i>Lotosová rozprava</i>	
3.2.3. Od synkretismu k islamizaci	574
Šiva a Buddha v království Matarám • Doznívání na východní Jávě • Od islamizace k dnešku	
3.3. Hinduistické zvětví ostrova Bali	584

Část V: Náboženství na střeše světa a v okolí

1. Himálajská království	591
1.1. Nepálský kadlub	591
Kršna nebo Maňdžuší? • Buddhisticko-hinduistické vahadlo • Poslední hinduistické království	
1.2. Dračí království Bhútánu	598
Na tygřím hřbetu • Staletá idyla?	

2. Náboženský vývoj Tibetu	603
2.1. Předbuddhistický Tibet	603
Králové z nebe • Je <i>bön</i> náboženství? • <i>Bön</i> jako formulované náboženství • Historické osudy <i>bönu</i>	
2.2. Od buddhismu k „lamaismu“	611
2.2.1. Příchod „druhého Buddha“?	611
Dvě královny manželky • Zázračně zrozený	
2.2.2. Cesta k ezoterismu	614
„Velká debata“ • Útlum a nový začátek • Ňingmapa („Stará škola“) • Lamové a lamaismus • Kdo je „převtělenec“? • Kdo je <i>tulku</i> ?	
2.3. „Nové školy“ tibetského buddhismu	624
Kadampa (Škola „vázaná příkazy“) • Sakjapa (Škola „šedé země“) • Kagjüpa (Škola „předaných příkazů“) • Gelugpa (Škola vzorné ctnosti)	
2.4. Učenost a politika	629
2.4.1. Tibetský kánon	629
2.4.2. Mocenské manévrování	630
Počátek mongolského patronátu • První vazba k Číně • Pokračování mongolského patronátu a úřad Dalaj lamy • „Velký pátý“ • Pod čínskou patronací • Z kleští tří mocností ke krátké samostatnosti • Pod čínským terorem	
2.5. O tibetském buddhismu obecně	641
Základní nauky • Lidové prvky v tibetském buddhismu	
3. Cesty mongolské religiozity	645
3.1. Proměnlivost a trvalost lidového náboženství	645
Od stepních počátků k imperiální velikosti • Rituál a obraz světa • Bohové a kult předků	
3.2. Tři vrstvy mongolského šamanismu	650
„Čistý“ šamanismus • „Smíšený“ šamanismus • „Lamaistický“ šamanismus	
3.3. Mongolský buddhismus	653
Historicko-politické aspekty • Potlačování šamanismu a lidového náboženství • Osudy mongolského buddhismu • Případ Burjatska	
Bibliografie	659
Poznámka k rejstříkům	685
Věcný a pojmový rejstřík	686
Rejstřík jmen a názvů	700

Úvodem

O povaze asijských náboženských tradic

Když hovoříme o asijských náboženských tradicích, rozlišujeme je tím implicitně od tradic evropských nebo „západních“, avšak toto rozdělení není zcela logické. Všechna velká a dosud živá náboženství vznikla v Asii a odtud se v různých dobách rozšířila do Evropy a ostatních západních zemí. Křesťanství v nich historicky převládlo, v menší míře za ním brzy následoval diasporní judaismus a záhy po svém vzniku dobyvačný islám. Teprve v moderní době se na cestu na západ vydala i jiná, „vpravdě asijská“ náboženství jako je hinduismus a buddhismus.

Judaismus, křesťanství a islám jsou náboženství se silně teistickou naukou, což je rys, na který obvykle myslíme, když je oddělujeme od ostatních asijských náboženských tradic. Všechna tři mají svou kolébku na Předním východě, zatím co „typické“ asijské tradice jsou domovem v jižní, střední a východní Asii „od Indie po Japonsko“. Jim je převážně věnován tento historický přehled, zabývající se jejich naukami a osudy. Pro úplnost však nemohly být teistické tradice Předního východu zcela vynechány, také proto, že dvě z nich, křesťanství a islám, zasáhly také do širších oblastí Asie – islám obzvláště podstatným způsobem. Protože o obou existuje rozsáhlá literatura, jsou statě, jim věnované, rozsahem omezeny na nezbytně nutnou míru a zpracovány se zřetelem na vliv, který vykonávaly na tradice, jež jsou hlavním předmětem této práce. Jistou pozornost bylo třeba věnovat též zoroastrismu, jednak proto, že jeho odnož – pársismus – zakotvil v Indii, a jednak proto, že některými svými představami ovlivnil judaismus, křesťanství i islám. Tyto okolnosti jsou vyjádřeny rozšířeným podtitulem knihy.

K otázce zeměpisného původu je zajímavé poukázat na to, že nejstarší kontinuitní náboženská tradice, totiž hinduismus, má své dávné kořeny vlastně v Evropě. Dosvědčuje to příbuznost védismu, nejstarší fáze hinduismu, se starověkými náboženskými systémy indoevropských národů – starých Řeků, Římanů, Germánů, Keltů, Slovanů a Baltů. Staří Slované a Baltové nebo snad jejich dřívější kmenová pospolitost čili Balto-Slované při tom byli jazykovou příbuzností védským Indům blíže než ostatní západ-

Karel Werner

Náboženské tradice Asie

Od Indie po Japonsko. S přihlédnutím k Přednímu východu

Vydala Masarykova univerzita v Brně roku 2002

péčí Ústavu religionistiky FF MU,

Arna Nováka 1, 660 88 Brno

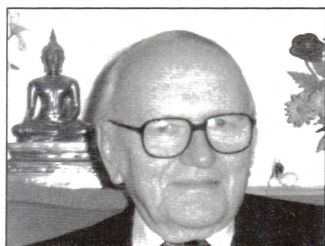
Odpovědný redaktor: Dalibor Papoušek

Typografie a tisk: Dataprint, Nopova 13, 615 00 Brno

První vydání, 2002

55-961B-2002 02/58 22/FF

ISBN 80-210-2978-1

Karel Werner (1925)

původem z Jemnice, žije od roku 1968 v Anglii. Vystudoval filozofii, historii a indologii na Masarykově univerzitě v Brně a Palackého univerzitě v Olomouci, kde navštěvoval též přednášky ze sinologie. Akademickou dráhu zahájil jako asistent indologie na Filozofické fakultě Palackého univerzity. V padesátých letech byl z politických důvodů donucen k odchodu z univerzitní půdy, publikoval však v zahraničí. Po výsleších státní policie byl dirigován na práci v uhelných dolech a později v jiných manuálních oborech. V ovzduší relativního uvolnění šedesátých let vystupoval jako propagátor indické jógy a orientálních metod terapie a v této souvislosti pracoval v letech 1967-1968 jako dokumentarista s výzkumným zaměřením v Psychiatrickém ústavu v Kroměříži. Po sovětské invazi v srpnu 1968 odešel do Anglie, kde pod nadací Spalding působil na univerzitě v Durhamu jako docent indické filozofie a náboženství (1969-1990) a koordinátor meziuniverzitních seminářů o indických náboženstvích (1975-1984). Jako profesor hostoval v sedmdesátých letech na univerzitách v Kandy, Dharvaru, Puně a Benáresu; v devadesátých letech působil na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, kde pomáhal při budování Ústavu religionistiky. Od roku 1993 je čestným profesorem na Škole orientálních a afrických studií Londýnské univerzity. Publikoval časopisecky v oblasti jógy, buddhismu, filozofie náboženství a metodologie religionistiky. Knižní publikace: *Hathajóga* (1969, ¹1971), *Yoga and Indian Philosophy* (1977, ³1998), *The Heritage of the Vedas* (1982), *Yoga: Its Beginnings and Development* (1987), *The Yogi and the Mystic* (1989, ²1994), *Symbols in Art and Religion* (1990), *Dhammapadam* (1992, ²2001), *Love Divine* (1993), *A Popular Dictionary of Hinduism* (1994, ²1997; v českém přepracování: *Malá encyklopedie hinduismu*, 1996), *Náboženství jižní a východní Asie* (1995). Oslavný spis: *Perspectives on Indian Religion: Papers in Honour of Karel Werner* (1986, ed. by Peter Connolly).

Náboženské tradice Asie

Kniha se zabývá především pěti velkými náboženskými systémy Asie - hinduismem, buddhismem, konfucianismem, taoismem a šintoismem. Přibližuje jejich historické pozadí a vývoj a podává výklad jejich nauk. U hinduismu je kromě jednotlivých vývojových fází v Indii věnována pozornost také jeho šíření mimo indický subkontinent do zemí Zadní Indie a do ostrovních států jihovýchodní Asie, kam podstatně zasáhl rovněž buddhismus. Buddhismus je sledován od svého zrodu a vzniku jednotlivých škol v Indii a zakotvení na Srí Lance, v Barmě a Thajsku též na své pouti po hedvábné cestě do Číny, a dále do Koreje a Japonska, a posléze oklikou z Číny i přímo z Indie do Tibetu a přilehlých území, vždy s rozbořením jeho forem, jak se vyvinuly pod místním vlivem. V Číně se pozornost soustřeďuje na taoismus a konfucianismus, jejichž vliv, utvářený setkáním s buddhismem, je patrný též v Koreji a Japonsku i v Zadní Indii. Japonsko je charakterizováno především domácím šintoismem, který po jistý čas žil v symbióze s pronikajícím buddhismem, avšak dodnes si zachoval také svou vlastní svéráznou tradici. Určitý prostor je věnován i přežívajícím archaickým jevům, jako je šamanismus, a menšinovým náboženstvím, jaké představuje např. džinismus. Pojednání o indickém sikhismu je zasazeno do širšího kontextu šíření a vlivu islámu, stejně jako se výklad o náboženství indických pársů opírá o zevrubnější charakteristiku iránského zoroastrismu. Jistá pozornost je věnována také příchodu křesťanství do asijských zemí, vývozu orientálních hnutí v moderní době na Západ a vzniku synkretických hnutí po druhé světové válce v Koreji a Japonsku. Tato závažná publikace tak podává ucelený a komplexní obraz prakticky celé náboženské scény Asie.

ISBN 80-210-2978-1

